

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 10.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.10.102>

УДК: 657.1:336.77:657.631

Т. О. Мулик,

*к. е. н, доцент, завідувач кафедри аналізу та аудиту,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1109-2265>*

Л. М. Дриманова,

*PhD, старший викладач кафедри аналізу та аудиту,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3854-1104>*

Л. Л. Вольська,

*асистент кафедри аналізу та аудиту,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-1642-6438>*

ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ КОРОТКОСТРОКОВИХ КРЕДИТІВ: СТРАТЕГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

T. Mulyk,

PhD in Economics, Associate Professor, Head of the Department of Analysis and Audit Department, Vinnytsia National Agrarian University

L. Drymanova,

PhD in Economics, Senior Lecturer of the Department of Analysis and Audit, Vinnytsia National Agrarian University

L. Volska,

Assistant of the Department of Analysis and Audit, Vinnytsia National Agrarian University

OPTIMIZATION OF ACCOUNTING AND CONTROL OF SHORT-TERM LOANS: A STRATEGIC TOOL FOR ENTERPRISE FINANCIAL STABILITY

У статті досліджено теоретико-методологічні та практичні аспекти оптимізації обліку й контролю короткострокових кредитів підприємств. Проаналізовано сучасні тенденції кредитування аграрних підприємств України у 2021–2024 роках. Наведено дані щодо реалізації державної програми «Доступні кредити 5–7–9%», яка стала одним із найефективніших інструментів фінансової підтримки аграрного бізнесу під час війни. Сформовано напрями оптимізації, серед яких спрощення процедур, автоматизація облікових процесів, удосконалення первинної документації, впровадження ефективного контролю та підвищення кваліфікації персоналу. Запропоновано етапи системи оптимізації методології обліку і контролю: аналіз існуючої системи, визначення цілей, розробка та впровадження нових підходів, навчання персоналу та оцінка ефективності змін. Деталізовано організаційні, методичні, інформаційно-технологічні та контрольні заходи, спрямовані на вдосконалення управління позиковими ресурсами підприємства. Особливу увагу приділено інтеграції сучасних інформаційних технологій, автоматизації бухгалтерських процесів, електронному документообігу та використанню спеціалізованого програмного забезпечення. Результати дослідження мають практичну цінність для удосконалення обліково-аналітичного забезпечення підприємств, розроблення внутрішніх стандартів та побудови сучасної системи контролю за кредитними операціями в умовах цифрової трансформації економіки.

The article examines the theoretical, methodological, and practical aspects of optimizing the accounting and control of short-term loans of enterprises, particularly in the agricultural sector, under martial law and economic instability. The key role of short-term lending in ensuring uninterrupted operational activities, maintaining liquidity, and supporting financial stability of enterprises has been identified. Current trends in the lending of Ukrainian agricultural enterprises during 2021–2024 are analyzed. Data are provided on the implementation of the

state program «Affordable Loans 5–7–9%», which has become one of the most effective tools of financial support for agribusiness during wartime. The necessity of improving the methodology of accounting and internal control of short-term loans is substantiated in order to enhance the reliability, timeliness, and analytical value of accounting information. The directions of optimization are formulated, including simplification of procedures, automation of accounting processes, improvement of primary documentation, implementation of effective control, and enhancement of staff qualifications. The article proposes stages of the system for optimizing the methodology of accounting and control: analysis of the existing system, definition of goals, development and implementation of new approaches, staff training, and evaluation of the effectiveness of changes. Organizational, methodological, informational-technological, and control-analytical measures aimed at improving the management of borrowed resources are detailed. Special attention is paid to the integration of modern information technologies, automation of accounting processes, electronic document flow, and the use of specialized software. It is proved that optimization of accounting and control of short-term loans contributes to improving management decision-making, reducing financial risks, and strengthening the financial stability of enterprises in the agricultural sector. The research results have practical value for enhancing the accounting and analytical support of enterprises, developing internal standards, and building a modern system of control over credit operations in the context of the digital transformation of the economy.

Ключові слова: облік короткострокових кредитів, контроль короткострокових кредитів, внутрішньогосподарський контроль, автоматизація обліку, цифрові інструменти, стратегічні інструменти, фінансова стабільність підприємств.

Keywords: *accounting of short-term loans, control of short-term loans, internal control, automation of accounting, digital tools, strategic tools, financial stability of enterprises.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Проблематика фінансової стабільності підприємства набуває особливої актуальності в умовах мінливості економічного середовища та глобальних викликів. Забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості безпосередньо залежить від ефективного управління фінансовими зобов'язаннями, зокрема короткостроковими кредитами, які є важливим джерелом поповнення оборотних коштів. Однак, традиційні підходи до їхнього обліку та контролю часто виявляються недостатніми для своєчасного виявлення ризиків і прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Недосконалість облікових систем, відсутність належного внутрішнього контролю, а також недостатній рівень автоматизації призводять до спотворення фінансової звітності, підвищення операційних ризиків та втрати контролю над борговим навантаженням.

Сучасна економічна реальність вимагає від підприємств не просто відображення фактів господарської діяльності, а й їх глибокого аналізу. У цьому контексті облік і контроль короткострокових кредитів повинні перетворитися на стратегічний інструмент, що дозволяє прогнозувати фінансові потоки, оцінювати кредитні ризики та оптимізувати вартість запозичень. Незважаючи на значний обсяг наукових досліджень у сфері фінансового менеджменту та обліку, проблематика комплексного вдосконалення облікових і контрольних механізмів короткострокових кредитів як ключового чинника фінансової стабільності залишається недостатньо вивченою. Таким чином, існує об'єктивна потреба в розробці теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку та контролю короткострокових кредитів, що забезпечить підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства та зміцнення його позицій на ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання удосконалення обліку та контролю короткострокових кредитів знаходяться у полі зору

багатьох науковців. Так, Коблянська О.І. розглянула поняття, класифікацію кредитів, процес їх отримання і погашення, а також особливості оподаткування і відображення в бухгалтерському обліку [1]; Бержанір І.А., Бержанір А.Л. і Ящук Т.А. розглядаючи економічну сутність зобов'язань наводять їх бухгалтерський зміст та класифікацію [2]; Амбарчян В.С. дослідила методику обліку кредитів за амортизованою собівартістю за умов зменшення їх корисності [3]; Бондаренко Н.М. та Сітенко В.О. дослідили методичні підходи до оцінки кредитоспроможності позичальника у ломбардах та відображення результатів такої оцінки в системі бухгалтерського обліку [4]; Павлова Г.Є., Приходько І.П. та Парубенко Н.О. розглянули питання певних труднощів облікового забезпечення розрахунків із кредиторами підприємств, насамперед класифікацію заборгованості, її оцінку, умови визнання зобов'язань, організацію та методику з урахуванням нових потреб, що вимагають розширення досліджень з особливою увагою до організаційно-технологічних аспектів [5]; Петраковська О. В. провела критичний огляд підходів до класифікації кредитів для потреб обліку, аналізу та аудиту [6]; Москалюк Г.О. приділяє увагу організації внутрішнього контролю кредитних зобов'язань на промислових підприємствах та окреслює напрями підвищення ефективності управління короткостроковими позиками в сучасних умовах господарювання [7]; Волинець О.О. акцентує увагу на стратегічній ролі результатів контролю у забезпеченні фінансової стійкості підприємства, відзначаючи, що ефективний контроль за короткостроковими кредитами дозволяє знижувати ризики втрати платоспроможності [8]; Кривцова Т. О. пропонує методику аудиту кредитних операцій, що включає алгоритм виявлення типових помилок у відображенні короткострокових позик у звітності підприємства [9].

Проте, не дивлячись на численні публікації, більш детального та глибшого дослідження потребують питання удосконалення обліку та контролю короткострокових кредитів як стратегічного інструменту фінансової стабільності підприємства.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування теоретико-методичних підходів і практичних напрямів оптимізації обліку та контролю короткострокових кредитів підприємств, зокрема аграрного сектору, в умовах сучасних економічних викликів і цифрової трансформації.

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких основних завдань: дослідити сучасний стан короткострокового кредитування підприємств агропромислового комплексу в Україні та виявити ключові проблеми його облікового й контрольного забезпечення; проаналізувати діючу методологію бухгалтерського обліку короткострокових кредитів і визначити її слабкі місця, що потребують удосконалення; визначити цілі, напрями та етапи оптимізації системи обліку й контролю короткострокових кредитів; розробити комплекс організаційних, методичних, інформаційно-технологічних і контрольно-аналітичних заходів, спрямованих на підвищення ефективності управління позиковими ресурсами підприємства; обґрунтувати доцільність інтеграції сучасних інформаційних технологій у процеси обліку, аналізу та контролю короткострокових кредитів.

Реалізація зазначених завдань дозволить сформувати цілісну систему оптимізації методології обліку та контролю короткострокових кредитів, що забезпечить підвищення прозорості, точності, оперативності та аналітичної цінності облікової інформації для прийняття ефективних управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Короткострокове кредитування є невід'ємною складовою сучасної ринкової економіки, відіграючи ключову роль у забезпеченні безперебійної операційної діяльності підприємств та підтримці їхньої ліквідності та фінансової стійкості.

Особливого значення, кредити набувають в аграрній галузі, де в умовах військової агресії, постають питання збільшення обсягу позикового капіталу в сферу обігу, зниження частки державної підтримки, скорочення власних

джерел фінансування виробництва аграрних підприємств, залучення кредитів під високі відсотки при обмеженому обсязі банківських ресурсів, стрімко зростаючих сільськогосподарських ризиків, порушення фінансової рівноваги в агробізнесі, невизначеність ринків збуту та страхування тощо [10].

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, станом на початок 2025 р. посівні площі скоротилися майже на 17,3% у порівнянні з 2021 р., а частина територій перебуває під ризиком через замінювання або бойові дії. Значне скорочення зазнали виробництво зерна – на 34,7%, експорт агропродукції скоротився на 11,9%, (табл. 1).

Таблиця 1. Основні показники агровиробництва в Україні до і після початку війни

Показник	2021	2022	2023	2024	Зміна, %
Посівні площі, млн га	27,8	24,0	20,7	23,0	-17,3
Виробництво зерна, млн т	86	53,8	53	56,2	-34,7
Експорт агропродукції, млрд дол. США	27,8	20,0	20,2	24,5	-11,9
Кількість залучених кредитів, млрд грн	89,6	95,5	78,8	104,5	+16,6

Джерело: побудовано за даними [10; 11; 12; 13; 14]

В сучасних умовах господарювання важливого значення набули, так звані пільгові кредити - «Доступні кредити 5-7-9%».

Програма спрощує доступ мікро та малого бізнесу до банківського кредитування. У 2024 році за державною програмою «Доступні кредити 5-7-9» було профінансовано 8750 аграрних господарств на 44,5 млрд гривень (табл. 2).

За Програмою 5-7-9% більше всього отримали підприємства наступних областей: Київська – 5,7 млрд грн для 835 господарств; Вінницька – 4,1 млрд грн – для 894; Одеська – 4 млрд грн для 819; Кіровоградська – 3,7 млрд грн для 1 112; Харківська – 3,3 млрд грн для 516; Дніпропетровська – 2,7 млрд грн для 575; Львівська – 2,7 млрд грн для 626; Волинська – 2,7 млрд грн для 464 [12].

Найбільше кредитів аграріям за Програмою 5-7-9% видали «ПриватБанк», «Ощадбанк», «ПроКредит Банк», «ОТП», «Укрексімбанк»,

«Укргазбанк», «Креді Агріколь Банк», «Південний», «Банк Кредит Дніпро», «ПУМБ» [12].

Таблиця 2. Стан залучення кредитних коштів суб'єктами підприємництва агропромислового комплексу у 2024 році, у тому числі за державною програмою «Доступні кредити 5-7-9%»

Банки	Кількість суб'єктів, які залучили кредити		Обсяг залученого кредиту/кредитної лінії	
	всього по всіх програмах кредитування	у тому числі за програмою «5-7-9%»	всього по всіх програмах кредитування, грн	у тому числі за програмою «5-7-9%», грн
1. АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»	323	200	16 808 666,78	2 313 649,90
2. АТ «Райффайзен Банк»	2199	17	14 820 145,00	48 965,90
3. АТ КБ «ПриватБанк»	3 823	3 229	11 490 670,89	10 599 091,27
4. АТ «Ощадбанк»	2 818	2 485	10 611 366,25	7 815 526,31
5. АТ «ПроКредит Банк»	1 109	805	9 372 229,01	5 395 359,84
6. АТ «ОТП Банк»	322	233	6 383 469,88	3 368 987,99
7. АТ «ПУМБ»	530	204	6 261 400,67	1 200 414,20
8. АТ «Укрексімбанк»	166	137	6 188 525,00	2 963 237,00
9. ПАТ АБ «ПІВДЕННИЙ»	65	32	6 039 460,18	2 138 493,23
10. АТ АБ «Укргазбанк»	586	518	3 720 728,63	2 666 656,35
11. АТ «Сенс Банк»	59	41	2 279 278,12	1 063 769,87
12. АТ «БАНК ВОСТОК»	68	43	1 688 362,00	797 620,00
13. АТ АКБ «Львів»	312	204	1 682 866,00	1 063 772,00
14. АТ «БАНК КРЕДИТ ДНІПРО»	164	162	1 497 285,53	1 494 228,52
15. АТ «Кредобанк»	174	152	1 249 686,93	868 800,28
Інші банки	370	288	4 367 909,15	3 121 976,42
Всього по банках	13 088	8 750	104 462 050,02	46 920 549,08
Показники на 01.01.2024 року	13 981	10 914	78 837 495,85	44 512 714,00

Джерело: побудовано за даними [12]

Вище зазначене свідчить про зростання ролі короткострокового кредитування у забезпеченні поточної діяльності аграрних підприємств та підтриманні їх фінансової стійкості.

У цьому контексті виникає потреба у вдосконаленні методології та організації обліку короткострокових кредитів, оптимізації внутрішнього контролю за кредитними операціями, а також підвищенні аналітичного потенціалу бухгалтерського обліку. Системний аналіз облікових процедур і контрольних механізмів дозволить не лише забезпечити достовірність інформації для управлінських рішень, але й сприятиме формуванню ефективної політики управління позиковими ресурсами підприємств

аграрного сектору. Однак, неоптимізована методологія обліку короткострокових кредитів може призвести до низки проблем, включаючи помилки в обліку, затримку в отриманні інформації, ускладнення аналізу фінансового стану та збільшення операційних витрат. Тому одним із напрямів удосконалення обліку та контролю короткострокових кредитів є їх оптимізація [15].

На нашу думку, оптимізація обліку та контролю короткострокових кредитів – це системний підхід, спрямований на підвищення точності, оперативності та аналітичної цінності інформації про залучені позикові кошти, що є ключовим для управління ліквідністю та фінансовою стабільністю підприємства.

Оптимізація передбачає ретельний перегляд облікових процесів, усунення слабких місць та впровадження прогресивних технологій. Напрями та цілі оптимізації представимо в табл. 3.

Таблиця 3. Ключові напрями та цілі оптимізації обліку та контролю короткострокових кредитів

Основні аспекти оптимізації	Основні цілі оптимізації
Спрощення процедур (усунення дублювання, зайвих документів).	Оперативність (швидке отримання актуальних даних).
Автоматизація через ІТ-системи, хмарні сервіси, штучний інтелект (далі – ШІ).	Зниження ризику помилок (мінімізація людського фактору).
Стандартизація обліково-контрольних політик для однотипних операцій.	Зменшення витрат на ведення обліку та контролю (оптимізація ресурсів).
Покращення якості первинних документів (зрозумілі форми, менше помилок).	Покращення якості інформації (достовірність, повнота, релевантність).
Оптимізація облікових реєстрів та управлінської звітності.	Підвищення аналітичності (для обґрунтованих управлінських рішень).
Впровадження ефективного внутрішнього контролю (запобігання шахрайству).	Відповідність законодавству (правильне відображення операцій).
Підвищення кваліфікації облікового персоналу.	Досягнення стратегічних цілей підприємства.

Джерело: сформовано авторами

Таким чином, оптимізація обліку та контролю є безперервним процесом, спрямованим на постійне вдосконалення системи бухгалтерського обліку та контролю підприємства для досягнення його стратегічних цілей.

Система оптимізації методології обліку та контролю короткострокових кредитів може складатись з кількох етапів (рис. 1).

Охарактеризуємо їх:

1. Аналіз існуючої методології обліку та контролю.

Першим кроком до оптимізації є ретельний аналіз поточної системи обліку та контролю короткострокових кредитів. Це включає:

- вивчення первинних документів - договори кредитування, платіжні доручення, виписки банку, графіки погашення тощо.
- оцінка облікових реєстрів - журнали-ордери, відомості, картки рахунків.
- аналіз облікової політики підприємства - розділ, що регламентує облік короткострокових зобов'язань.
- оцінка використання інформаційних технологій - яке програмне забезпечення використовується для обліку кредитів.
- опитування працівників бухгалтерії - збір інформації про складнощі та недоліки існуючої системи.

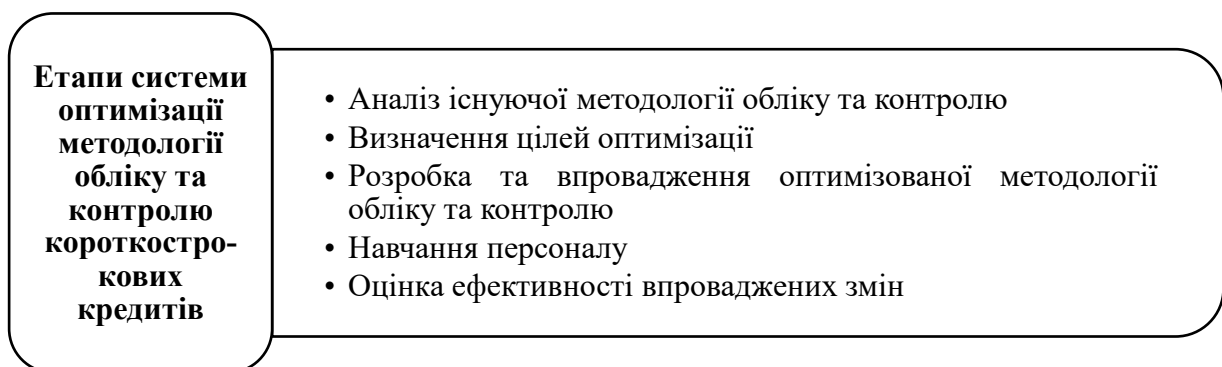

Рис. 1. Етапи системи оптимізації обліку та контролю короткострокових кредитів

Джерело: сформовано авторами

До прикладу, аналіз методології обліку короткострокових кредитів, може бути представлено таким чином (табл. 4).

2. Визначення цілей оптимізації.

Враховуючи систему оптимізації обліку та контролю короткострокових кредитів, основною метою є підвищення ефективності управління позиковими ресурсами шляхом удосконалення інформаційного, аналітичного та контрольного забезпечення процесів кредитування. Оптимізація передбачає створення такої системи, яка забезпечує достовірність,

своєчасність і релевантність інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень щодо залучення, використання та погашення короткострокових кредитів.

Таблиця 4. Приклад аналізу методології обліку короткострокових кредитів

Аспект аналізу	Опис	Проблеми/Недоліки (за наявності)
<i>Первинні документи</i>	Зберігаються в паперовому вигляді, частково скановані.	Ризик втрати, складність пошуку, затримка в передачі інформації.
<i>Облікові реєстри</i>	Ведуться в Excel, частково дублюються в паперовому вигляді.	Високий ризик помилок при ручному введенні, складність консолідації даних, обмежені аналітичні можливості.
<i>Облікова політика</i>	Містить загальні положення, недостатньо деталізовані процедури обліку окремих видів кредитів.	Неоднозначність трактування облікових операцій, ризик неправильного відображення в обліку.
<i>Використання ІТ</i>	Облік частково автоматизований, відсутня інтеграція з іншими модулями облікової системи.	Подвійне введення даних, низька оперативність отримання звітності, обмежені можливості автоматичного формування аналітичних звітів.
<i>Опитування працівників бухгалтерії</i>	Відзначають значні витрати часу на ручне введення даних, складність контролю за строками погашення, відсутність зручних звітів для керівництва.	Низька продуктивність праці, ризик пропуску термінів платежів, недостатня інформаційна підтримка управлінських рішень.

Джерело: сформовано авторами

До ключових цілей оптимізації системи обліку та контролю короткострокових кредитів доцільно віднести:

–підвищення прозорості та аналітичності облікових даних – удосконалення структури облікових реєстрів і звітності для забезпечення повної інформації про стан кредитної заборгованості, відсоткові витрати та строки погашення;

–забезпечення своєчасного контролю за виконанням кредитних зобов'язань – формування механізму оперативного моніторингу та автоматичного виявлення відхилень від графіків платежів;

–мінімізацію фінансових ризиків – впровадження інструментів аналітичного контролю для виявлення факторів, що можуть призвести до втрати ліквідності чи порушення платоспроможності;

–підвищення ефективності управлінських рішень – використання результатів контролю та аналітики для розроблення політики управління борговим навантаженням, оптимізації структури капіталу й вартості кредитних ресурсів;

–інтеграцію цифрових технологій в обліково-контрольний процес – автоматизація процедур обліку та контролю кредитних операцій, що знижує ризик помилок і забезпечує доступ до актуальної інформації у режимі реального часу;

–забезпечення узгодженості між фінансовим обліком, управлінським обліком і внутрішнім контролем – для формування єдиної інформаційно-аналітичної бази, необхідної для стратегічного управління фінансовою стабільністю підприємства.

3. Розробка та впровадження оптимізованої методології обліку та контролю

Розробка та впровадження оптимізованої методології обліку й контролю короткострокових кредитів передбачає формування цілісної системи організаційних, методичних та технологічних заходів, спрямованих на підвищення ефективності управління кредитними ресурсами підприємства. Така система має забезпечити прозорість, достовірність, оперативність і контрольованість усіх операцій, пов'язаних із залученням, використанням і погашенням позикових коштів.

Для досягнення зазначеної мети доцільно розробити та впровадити на підприємстві такі заходи (рис. 2):

Так, *організаційні заходи передбачають:*

– створення внутрішнього положення про облік і контроль кредитних операцій, у якому чітко визначаються відповідальні особи, порядок документального оформлення та звітності;

– запровадження централізованого управління кредитними зобов'язаннями (через окремий підрозділ або відповідального фінансового менеджера);

- визначення регламенту контролю за строками погашення кредитів і нарахуванням відсотків;
- упровадження системи внутрішнього аудиту кредитних операцій, що забезпечує періодичну перевірку правильності відображення заборгованості та витрат.

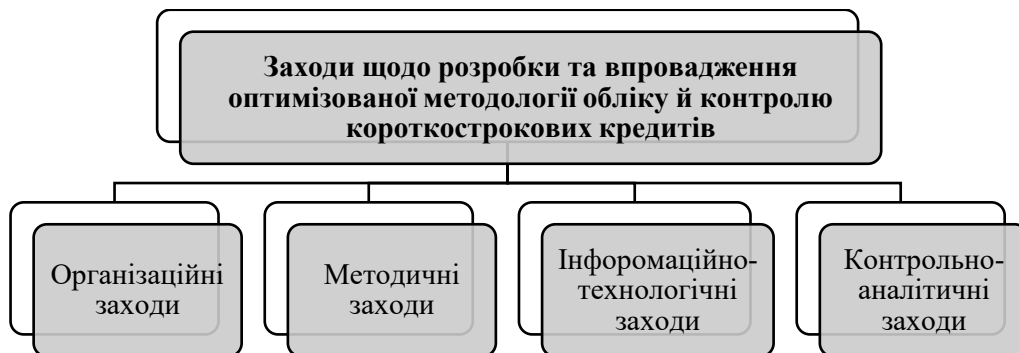

Рис. 2. Заходи щодо розробки та впровадження оптимізованої методології обліку й контролю короткострокових кредитів

Джерело: сформовано авторами

Методичні заходи передбачають:

- удосконалення первинної документації шляхом розробки стандартизованих форм первинних документів, впровадження електронного документообігу для зменшення паперового обігу, прискорення обробки документів та забезпечення їх збереження, використання сканування та розпізнавання документів для автоматичного введення даних;
- оптимізація облікових реєстрів (табл. 5) шляхом переходу на використання спеціалізованого бухгалтерського програмного забезпечення з інтегрованими модулями обліку кредитів, автоматизація процесу формування облікових реєстрів на основі первинних документів, забезпечення можливості формування аналітичних відомостей та звітів у різних розрізах (за видами кредитів, кредиторами, строками погашення тощо);

Таблиця 5. Приклад оптимізованих облікових реєстрів

<i>Обліковий реєстр</i>	<i>Опис</i>	<i>Переваги</i>
Журнал обліку короткострокових кредитів	Містить хронологічний запис усіх операцій з отримання та погашення короткострокових кредитів із зазначенням дати, кредитора, суми, відсоткової ставки, строку погашення, призначення кредиту, посилань на первинні документи. Автоматично формується в програмному забезпеченні.	Забезпечує оперативний контроль за рухом кредитів, спрощує пошук необхідної інформації, мінімізує ризик пропуску операцій.
Аналітична відомість за видами кредитів	Відображає інформацію про залишки, отримання та погашення кредитів у розрізі їх видів (наприклад, овердрафт, товарний кредит, банківський кредит). Дозволяє аналізувати структуру заборгованості та вартість залучених коштів за кожним видом кредиту. Формується автоматично на заданий період.	Забезпечує детальний аналіз кредитного портфеля, допомагає оцінити ефективність використання різних видів кредитування, сприяє прийняттю рішень щодо оптимізації структури залучених коштів.
Відомість контролю строків погашення кредитів	Містить інформацію про кожний отриманий кредит із зазначенням дати отримання, суми, строку погашення, суми до погашення, кількості днів до погашення. Автоматично формує попередження про наближення строків платежів.	Забезпечує своєчасне погашення кредитів, мінімізує ризик нарахування штрафних санкцій, покращує відносини з кредиторами.

Джерело: сформовано авторами

– удосконалення облікової політики підприємства з урахуванням сучасних вимог фінансової звітності та МСФЗ щодо відображення короткострокових кредитів, де враховано деталізацію процедур обліку різних видів короткострокових кредитів, визначення відповідальних осіб за кожний етап облікового процесу, регламентація порядку документування та затвердження операцій з кредитами, встановлення чітких правил щодо відображення в обліку процентів, комісій та інших витрат, пов'язаних з кредитуванням;

– розроблення внутрішніх стандартів аналітичного обліку кредитних операцій (за банками, строками, видами забезпечення, відсотковими ставками тощо);

– запровадження методики оцінювання ефективності використання кредитних ресурсів (аналіз вартості кредиту, кредитного навантаження, рентабельності залучених коштів);

– розроблення системи ключових показників контролю (далі – КРІ) для моніторингу стану кредитної заборгованості та своєчасності розрахунків.

Інформаційно-технологічні заходи:

– впровадження автоматизованої підсистеми обліку кредитів у складі бухгалтерського програмного забезпечення (наприклад, у BAS Бухгалтерія, MASTER:Бухгалтерія, М.Е.Дос (Медок); Дебет Плюс тощо);

– налагодження електронного документообігу між бухгалтерією, фінансовим відділом та банківськими установами;

– створення інформаційної панелі (dashboard) для візуального відображення кредитних залишків, графіків платежів і відсоткових витрат у реальному часі;

– забезпечення інтеграції аналітичних даних обліку з управлінською звітністю та внутрішнім контролем;

– використання можливостей автоматичного формування проводок, звітів та аналітичних даних;

– забезпечення захисту та резервного копіювання облікових даних.

Контрольно-аналітичні заходи:

– проведення планових і позапланових внутрішніх перевірок правильності обліку кредитних операцій;

– здійснення аналізу динаміки кредитної заборгованості, рівня фінансової стійкості та ефективності залучення позикового капіталу;

– формування системи попереджувального контролю (з автоматичними повідомленнями про наближення строків платежів або перевищення лімітів);

– удосконалення звітності для управлінського персоналу, що дозволяє приймати обґрунтовані рішення щодо подальшої кредитної політики підприємства.

Розробка та впровадження даної методології повинні забезпечити інтеграцію бухгалтерського, управлінського та контрольного аспектів діяльності підприємства, сприяти зменшенню фінансових ризиків,

підвищенню прозорості кредитної політики та зміцненню фінансової стабільності.

4. Навчання персоналу

Успішне впровадження оптимізованої методології обліку та контролю вимагає навчання співробітників бухгалтерії новим процедурам та роботі з програмним забезпеченням., оскільки навіть найсучасніші методики не матимуть належного ефекту без підготовлених фахівців. На цьому етапі здійснюється передача знань, формування практичних навичок та розвиток компетенцій бухгалтерів, фінансистів і контролерів, які безпосередньо працюють із кредитними операціями.

Основні завдання етапу:

- ознайомлення працівників з оновленими нормативно-методичними положеннями щодо обліку та контролю короткострокових кредитів;
- навчання роботі з новими обліковими формами, документами та програмним забезпеченням;
- підвищення кваліфікації персоналу у сфері фінансового аналізу, внутрішнього контролю та управління кредитами;
- формування розуміння зв'язку між обліковими процедурами та фінансовою стійкістю підприємства;
- проведення тренінгів, семінарів та внутрішніх консультацій для забезпечення уніфікації облікових підходів.

Результатом реалізації цього етапу є підготовлений персонал, здатний ефективно застосовувати оптимізовану методологію обліку й контролю, своєчасно виявляти помилки та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

5. Оцінка ефективності впроваджених змін

Цей етап завершує цикл оптимізації методології обліку короткострокових кредитів і має на меті виміряти результативність запроваджених новацій. Він передбачає аналіз того, наскільки реалізовані

зміни покращили якість обліку, контроль та управління кредитними ресурсами.

Основні напрями оцінки ефективності:

– порівняння ключових показників до і після впровадження (своєчасність погашення кредитів, зниження витрат на обслуговування боргу, підвищення достовірності облікових даних);

– аналіз рівня виконання поставлених цілей оптимізації, визначених на попередньому етапі;

– оцінка економічного ефекту (скорочення часу на облікові операції, зменшення кількості помилок, підвищення якості контролю);

– перевірка відповідності оновленої методології вимогам МСФЗ та внутрішнім стандартам підприємства;

– отримання зворотного зв'язку від персоналу щодо зручності нових процедур і програмних рішень.

За результатами оцінки можуть бути прийняті рішення щодо коригування окремих процедур, удосконалення інструкцій або додаткового навчання персоналу.

Таким чином, цей етап забезпечує зворотний зв'язок у системі оптимізації, дозволяючи підприємству не лише впровадити зміни, а й забезпечити їх стійкість, адаптивність і стратегічну ефективність у довгостроковій перспективі.

У сучасному динамічному бізнес-середовищі, де швидкість та точність прийняття рішень відіграють ключову роль, сфера короткострокового кредитування зазнає значних трансформацій завдяки активному впровадженню сучасних інформаційних технологій (далі – ІТ).

Ці технології не просто оптимізують існуючі процеси, а й докорінно змінюють підходи до обліку та контролю, забезпечуючи безпрецедентну ефективність, точність та прозорість. У цьому контексті особливої актуальності набуває детальне вивчення основних аспектів інтеграції ІТ у

практику короткострокового кредитування, що дозволить розкрити весь потенціал цих інновацій для фінансових установ та їхніх клієнтів.

Розгляньмо детально основні аспекти цього впровадження.

1. Автоматизація облікових процесів передбачає:

– системи автоматизованого банківського обслуговування (далі – САБО) – вони є основою для обліку короткострокових кредитів. Вони автоматизують більшість рутинних операцій;

– спеціалізоване програмне забезпечення для кредитування – існують окремі програмні продукти, які фокусуються саме на управлінні кредитними операціями. Ці рішення часто мають розширені функціональні можливості для аналізу кредитоспроможності, управління ризиками та контролю за виконанням кредитних договорів;

– електронний документообіг – дозволяє відмовитися від паперових документів на всіх етапах кредитного процесу – від подання заявки до погашення кредиту. Це значно прискорює обробку інформації, зменшує витрати на зберігання та пошук документів, а також підвищує їхню безпеку.

2. Покращення контролю за короткостроковим кредитуванням передбачає:

– системи моніторингу та раннього попередження – сучасні ІТ-системи дозволяють здійснювати безперервний моніторинг стану кредитних договорів. Вони можуть автоматично виявляти потенційні проблеми, такі як затримка платежів, порушення умов договору, зміни в фінансовому стані позичальника;

– аналітичні інструменти та бізнес-аналітика (далі – BI) – завдяки сучасним ІТ-інструментам з'являється можливість глибокого аналізу даних про короткострокове кредитування;

– інтеграцію з зовнішніми базами даних – підключення до зовнішніх баз даних дозволяє отримувати актуальну інформацію про позичальників для більш якісної оцінки їхньої кредитоспроможності та подальшого контролю за виконанням зобов'язань;

– застосування штучного інтелекту (далі – ШІ) та машинного навчання (далі – ML) – технології ШІ та ML відкривають нові можливості для контролю в сфері короткострокового кредитування.

3. Підвищення ефективності та прозорості передбачає:

– оптимізацію бізнес-процесів – впровадження ІТ дозволяє оптимізувати процеси обліку та контролю короткострокового кредитування, усуваючи зайві етапи, дублювання функцій та ручну працю. Це призводить до скорочення часу обробки заявок, зменшення операційних витрат та підвищення продуктивності праці співробітників;

– покращення якості даних – автоматизація введення та обробки даних мінімізує ризик людських помилок, забезпечуючи більш високу якість та достовірність облікової інформації;

– підвищення прозорості для клієнтів – онлайн-банкінг та мобільні додатки надають клієнтам зручний доступ до інформації про їхні кредити (залишок заборгованості, графік платежів, історія операцій). Це підвищує рівень довіри та покращує якість обслуговування;

– покращення внутрішнього контролю – ІТ-системи забезпечують кращий контроль за доступом до інформації, фіксацію всіх дій користувачів, що підвищує рівень безпеки та запобігає зловживанням.

4. Інфраструктура та безпека передбачає:

– використання потужних серверів, мережевого обладнання, системи зберігання даних та резервного копіювання;

– особлива увага повинна приділятися питанням інформаційної безпеки, захисту від кіберзагроз та несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації про клієнтів та кредитні операції.

Типова ІТ-інфраструктура підприємства містить інтегровані ERP-системи та сервіси, що забезпечують облік кредитів на всіх етапах. Зазвичай виділяють такі компоненти (табл. 6.):

Таблиця 6. ІТ-інфраструктура підприємства, що містить інтегровані ERP-системи та сервіси, що забезпечують облік кредитів на всіх етапах

Елемент ІТ-інфраструктури	Основні функції та можливості	Значення для обліку та контролю кредитів
<i>ERP-система (модулі фінансів і управління)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Реєстрація кредитних операцій. - Автоматичне формування бухгалтерських проводок. - Обробка платежів за кредитними договорами. - Складання фінансової звітності за МСФЗ/НП(С)БО. 	<ul style="list-style-type: none"> - Є централізованим ядром обліку всіх кредитних операцій. - Забезпечує точність та своєчасність відображення інформації. - Спрощує формування регламентованої звітності.
<i>Аналітичні панелі (BI, дашборди)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Відображення основних показників боргу, лімітів, графіків платежів у зручному форматі. - Контроль структури кредитного портфеля керівництвом у режимі реального часу. 	<ul style="list-style-type: none"> - Забезпечують оперативний моніторинг стану кредитного портфеля. - Допмагають керівництву приймати обґрунтовані рішення на основі актуальних даних. - Підвищують прозорість управління кредитами.
<i>Хмарні сервіси (SaaS, бази даних у «хмарі»)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Централізоване зберігання даних про кредити. - Доступ до системи з будь-якого місця та пристрою. - Масштабування ІТ-потужностей за потребою. - Автоматизація додаткових сервісів (захист, резервне копіювання). 	<ul style="list-style-type: none"> - Забезпечують гнучкість та мобільність доступу до облікової інформації. - Знижують витрати на утримання власної ІТ-інфраструктури. - Гарантують надійність та безпеку зберігання даних.
<i>Мобільні застосунки</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Оперативний доступ фахівців до інформації про кредити (стан заборгованості, погодження платежів). 	<ul style="list-style-type: none"> - Підвищують оперативність роботи співробітників, які не знаходяться в офісі. - Прискорюють процеси погодження та прийняття рішень.
<i>Інтеграція з банківськими сервісами (API, SWIFT, Приват24 API)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Автоматичне завантаження банківських виписок. - Підтвердження статусу платежів. - Свердління деталей кредитів без ручного введення. 	<ul style="list-style-type: none"> - Мінімізує ручне введення даних та ризик помилок. - Прискорює процес узгодження облікових даних з банківськими рахунками. - Підвищує точність обліку грошових потоків за кредитами.
<i>Системи електронного документообігу (СЕД/ЕОМ)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Формування та зберігання електронних копій кредитних договорів та супутніх документів. - Уніфікація роботи з документами. - Пришвидшення аудитів. 	<ul style="list-style-type: none"> - Спрощують роботу з кредитною документацією. - Зменшують витрати на зберігання паперових документів. - Полегшують проведення внутрішніх та зовнішніх аудитів.

Джерело: сформовано автором

Так, ERP-система (модулі фінансів і управління) – ядро обліку: реєструє кредитні операції, формує автоматичні проводки, обробляє платежі по договору і складає звітність за МСФЗ/НП(С)БО.

Аналітичні панелі (BI, дашборди) – виводять у зручному вигляді основні показники боргу, ліміти, графіки платежів. Через дашборди керівництво в режимі реального часу контролює структуру портфеля кредитів.

Хмарні сервіси (SaaS, бази даних у «хмарі») – забезпечують централізоване зберігання даних і доступ до системи з будь-якого місця. Хмара дає можливість масштабувати ІТ-потужності за потребою та автоматизувати додаткові сервіси. Завдяки цьому інформація про кредити стає доступною на будь-яких пристроях – від ПК до планшетів і смартфонів.

Мобільні застосунки – забезпечують оперативний доступ фахівців до інформації: наприклад, фінансовий директор може переглянути стан заборгованості чи погодити платіж просто зі смартфона, навіть перебуваючи в полі або на складі.

Інтеграція з банківськими сервісами – налаштована через API або прямі канали (SWIFT, Приват24 API та ін.) для автоматичного завантаження банківських виписок, підтвердження статусу платежів і свердління деталей кредитів без ручного вводу. Це прискорює узгодження даних системи з реальним станом рахунків.

Системи електронного документообігу (СЕД/ЕОМ) – дозволяють формувати та зберігати електронні копії договорів, актів використання коштів, що уніфікує роботу з документами і пришвидшує аудити.

Використання сучасних ІТ-рішень дає підприємствам суттєві переваги, а саме: оперативний контроль боргу; своєчасне нарахування відсотків; інтеграція з банками та контрагентами; підвищена прозорість і безпека тощо.

Незважаючи на вигоди, підприємства стикаються з низкою труднощів при впровадженні ІТ: кадрові обмеження; інфраструктурні проблеми; нормативні перепони; кібербезпека та інші.

Для успішного переходу до автоматизованого обліку та контролю кредитів доцільно діяти поступово та провести комплекс організаційно-технічних і методичних заходів, спрямованих на підготовку підприємства до цифрової трансформації фінансових процесів.

Насамперед необхідно здійснити аудит наявної облікової системи, визначити рівень її автоматизації, виявити дублювання операцій, ручні процедури та ділянки з високим ризиком помилок. На основі цього формується технічне завдання для впровадження сучасної обліково-аналітичної платформи, здатної інтегрувати дані бухгалтерського обліку, контролю та управління кредитними операціями.

Наступним етапом є розробка нової або адаптація наявної інформаційної системи під специфіку обліку короткострокових кредитів. Це передбачає створення відповідних реєстрів, автоматизацію розрахунків відсотків, формування звітності, контроль термінів погашення кредитів і відображення руху коштів у режимі реального часу.

Важливо також провести навчання персоналу бухгалтерських, фінансових і контрольних підрозділів щодо роботи з новими цифровими інструментами, правил введення даних, перевірки їх достовірності та використання аналітичних модулів.

На завершальному етапі доцільно здійснити оцінку ефективності впроваджених змін, що включає аналіз скорочення трудових витрат, підвищення точності облікових даних, зниження ризику помилок і своєчасність управлінських рішень.

Поетапний підхід дозволяє не лише мінімізувати ризики при переході до автоматизованого обліку, а й забезпечити стабільне функціонування системи контролю кредитів, підвищуючи ефективність фінансового менеджменту підприємства.

Таким чином, оптимізація обліку та контролю короткострокових кредитів не є одноразовою подією. Необхідно постійно відстежувати зміни в законодавстві, впроваджувати нові технології та враховувати потреби бізнесу для подальшого вдосконалення їх методології.

Оптимізація методології обліку та контролю короткострокових кредитів є важливим фактором підвищення ефективності цих процесів на підприємстві. Впровадження комплексу заходів, що включають

удосконалення первинної документації, облікових реєстрів, облікової політики, використання сучасних інформаційних технологій та посилення контролю, дозволить значно покращити якість облікової інформації, знизити ризики та підвищити ефективність прийняття управлінських рішень. Регулярний аналіз та постійне вдосконалення облікових процесів є запорукою їхньої відповідності сучасним вимогам бізнесу.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Проведене дослідження підтвердило, що короткострокове кредитування є ключовим елементом забезпечення фінансової стійкості та ліквідності підприємств, особливо аграрного сектору, який зазнає значного впливу воєнних, економічних та ринкових ризиків. У сучасних умовах саме кредити виступають основним джерелом підтримки операційної діяльності та фінансування виробничих потреб сільськогосподарських підприємств.

Результати аналізу показали, що ефективність використання позикових коштів безпосередньо залежить від рівня організації бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю за кредитними операціями. Неоптимізована система обліку та контролю призводить до втрати достовірності даних, ускладнює моніторинг кредитної заборгованості, підвищує ризики фінансових помилок і знижує якість управлінських рішень.

Оптимізація обліку та контролю короткострокових кредитів розглядається як системний процес, спрямований на підвищення точності, оперативності й аналітичної цінності облікової інформації. Запропонована система включає п'ять взаємопов'язаних етапів: аналіз чинної методології, визначення цілей оптимізації, розробку та впровадження оновленої методології, навчання персоналу й оцінку ефективності змін.

Удосконалення організаційних, методичних, інформаційно-технологічних та контрольно-аналітичних аспектів забезпечує: підвищення прозорості кредитної політики підприємства; своєчасний контроль виконання кредитних зобов'язань; мінімізацію фінансових ризиків; зниження

трудомісткості облікових процедур; формування єдиного інформаційного простору для управління кредитами.

Впровадження сучасних ІТ-рішень, таких як ERP-системи, електронний документообіг, аналітичні панелі (BI) та інтеграція з банківськими сервісами, сприяє автоматизації процесів обліку й контролю, забезпечує високу достовірність даних, оперативний моніторинг та гнучке управління позиковими ресурсами.

Таким чином, оптимізація обліку та контролю короткострокових кредитів є не одноразовим завданням, а безперервним процесом удосконалення системи управління фінансами підприємства. Її реалізація дозволить зміцнити фінансову стабільність, підвищити ефективність використання кредитних ресурсів та забезпечити адаптивність до змін економічного середовища.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні методичних підходів до оцінювання ефективності впровадження цифрових технологій у систему обліку та контролю кредитних операцій, формуванні інтегрованої моделі управління короткостроковими кредитами з використанням аналітичних інструментів штучного інтелекту та машинного навчання.

Література

1. Коблянська О.І. Бухгалтерський і податковий облік фінансових кредитів. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2013. № 2. С. 246-251.
2. Бержанір І. А., Бержанір А. Л., Ящук Т. А. Економічна сутність зобов'язань і розрахунків підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2020. Вип. 2 (19). С. 240-244.
3. Амбарчян В. С. Методика обліку кредитів за амортизованою собівартістю за умов зменшення їх корисності. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2016. № 3 (7). С. 243-250.

4. Бондаренко Н. М., Сітенко В. О. Удосконалення обліку кредитних операцій у ломбардах. *Бухгалтерський облік*. 2020. № 2. С. 6-7.
5. Павлова Г. Є., Приходько І. П., Парубенко Н. О. Логіка дослідження та методичні підходи до облікового забезпечення розрахунків із кредиторами. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2017. № 6 (2). С. 130-135.
6. Петраковська О. В. Класифікація кредитів для потреб обліку, аналізу та аудиту. *Економіка. Фінанси. Право*. 2015. № 4(1). С. 10-15.
7. Москалюк Г. О. Система внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості: напрямки удосконалення і розвитку. *Ефективна економіка*. 2013. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1899> (дата звернення: 05.10.2025).
8. Волинець О. О. Використання результатів контролю в оперативному і стратегічному управлінні зобов'язаннями підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 40. С. 217-221.
9. Кривцова Т. О. Удосконалення аудиту зобов'язань підприємств. *Бізнес Інформ*. 2019. № 6. С. 201-209.
10. Тулуш Л., Заєць О. Кредитне забезпечення аграрних підприємств в умовах повоєнного відновлення України. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 77. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-36>
11. Національний банк України. Звіт про кредитування сільського господарства. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-natsionalnogo-banku-ukrayini-za-2024-rik>
12. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Стан кредитування підприємств АПК у 2024 році. <https://minagro.gov.ua/napryamki/finansova-politika/kredituvannya/stan-kredituvannya-pidpriyemstv-apk/stan-kredytuvannia-pidpriyemstv-apk-u-2024-rotsi>
13. Mulyk T., Mulyk Ya. Exports of Ukrainian agricultural products to the European Union: analytical assessment, problems and prospects. *Three Seas Economic Journal*. 2022. Vol. 3, № 3. P. 49-57. DOI: 10.30525/2661-5150/2022-3-8

14. Aleskerova Y., Mulyk T., Fedoryshyna L. Improving credit protection analysis methods reports of main agricultural enterprises. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Vol. 4, № 2. P. 1-7. DOI: 10.30525/2256-0742/2018-4-2-1-7.

15. Zdyrko N.G., Polova O.L., Mulyk T.O., Tomchuk O.F., Mulyk Ya.I., Kozachenko A.Y., Fedoryshyna L.I., Mashevskaya A.A. Financial control, analysis and audit as tools of an effective management system: state, problems, prospects: collective monograph. Košice: Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, 2022. 291 p.

References

1. Koblianska, O.I. (2013), "Accounting and tax accounting of financial credits", *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy Natsionalnoho banku Ukrainy*, vol. 2, pp. 246-251.

2. Berzhanir, I.A. Berzhanir, A.L. and Yashchuk, T.A. (2020), "The economic essence of enterprise liabilities and settlements", *Pryazovskyi ekonomichnyi visnyk*, vol. 2(19), pp. 240-244.

3. Ambarchian, V.S. (2016), "Methods of accounting for loans at amortized cost under conditions of impairment", *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, vol. 3(7), pp. 243-250.

4. Bondarenko, N.M. and Sitenko, V.O. (2020), "Improving the accounting of credit operations in pawnshops", *Bukhhalterskyi oblik*, vol. 2, pp. 6-7.

5. Pavlova, H.Ye. Prykhodko, I.P. and Parubenko, N.O. (2017), "Logic of research and methodological approaches to accounting support of settlements with creditors", *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, vol. 6(2), pp. 130-135.

6. Petrakovska, O.V. (2015), "Classification of loans for the purposes of accounting, analysis, and audit", *Ekonomika. Finansy. Pravo*. vol. 4(1), pp. 10-15.

7. Moskaliuk, H.O. (2013), "Internal control system of receivables and payables: directions of improvement and development", *Efektivna ekonomika*, vol. 3, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1899> (Accessed 05 October 2025).

8. Volynets, O.O. (2019), "Use of control results in operational and strategic management of enterprise liabilities", *Prychornomorski ekonomichni studii*, vol. 40, pp. 217-221.
9. Kryvtsova, T.O. (2019), "Improving the audit of enterprise liabilities", *Biznes Inform*, vol. 6, pp. 201-209.
10. Tulush, L. and Zaiets, O. (2025), "Credit support of agricultural enterprises in the conditions of post-war recovery of Ukraine", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 77. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-36>.
11. National Bank of Ukraine (2024), "Report on agricultural lending", available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-natsionalnogo-banku-ukrayini-za-2024-rik> (Accessed 06 October 2025).
12. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine (2024), "State of lending to agricultural enterprises in 2024", available at: <https://minagro.gov.ua/napryamki/finansova-politika/kredituvannya/standart-kredituvannya-pidpriemstv-apk/standart-kredytuvannya-pidpriemstv-apk-u-2024-rotsi> (Accessed 06 October 2025).
13. Mulyk, T. and Mulyk, Ya. (2022), "Exports of Ukrainian agricultural products to the European Union: analytical assessment, problems and prospects", *Three Seas Economic Journal*. Vol. 3, pp. 49-57. DOI: 10.30525/2661-5150/2022-3-8
14. Aleskerova, Y. Mulyk, T. and Fedoryshyna, L. (2018), "Improving credit protection analysis methods reports of main agricultural enterprises", *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 4, pp. 1-7. DOI: 10.30525/2256-0742/2018-4-2-1-7.
15. Zdyrko, N.G. Polova, O.L. Mulyk, T.O. Tomchuk, O.F. Mulyk, Ya.I. Kozachenko, A.Y. Fedoryshyna, L.I. and Mashevskaya, A.A. (2022), *Financial control, analysis and audit as tools of an effective management system: state, problems, prospects*: collective monograph, Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, Košice.

Стаття надійшла до редакції 08.10.2025 р.